

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

Батанова Людмила Олександрівна СТАН МИТНОГО ОПОДАТКУВАННЯ У ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	240
Іванченко Едуард Пилипович ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕДУРИ МИТНОГО ДЕКЛАРУВАННЯ ТОВАРІВ	241
Івасюк Ігор Георгійович ДЕЯКІ ЗАХОДИ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	244
Коваль Наталія Олексіївна ЦИФРОВІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО ЕКСПОРТНОГО КОНТРОЛЮ	246
Козарійчук Дмитро Васильович ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ МИТНОЇ СПРАВИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ.....	248
Панчук Анна Олександрівна ЩОДО ЗМІНИ КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІННЯ ПОРТАМИ В УКРАЇНІ	249
Плохута Євгеній Петрович ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЇ У МИТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	252
Сергєєв Юрій Володимирович БЕЗПЕКА В ЧОРНОМОРЬСЬКОМУ РЕГІОНІ ТА РОЗВИТОК СТРАТЕГІЇ: НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА США	254
Назарко Артем Аркадійович ПОСТ-МИТНИЙ КОНТРОЛЬ У РОЗУМІННІ СТАТТІ 337 ¹ МИТНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....	255
Омельченко Андрій Іванович РЕЖИМ ПІДВОДНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ: НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОГО БАЗИСУ.....	258
Рудик Марко Романович КОНТРОЛЬ СУДЕН ДЕРЖАВОЮ ПОРТУ У СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ СУБСТАНДАРТНОМУ СУДНОПЛАВСТВУ	260

СЕКЦІЯ 7. ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СУДОУСТРОЮ, ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ, ІНШИХ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ, АДВОКАТУРИ

Бакаянова Нана Мезенівна ПРОФЕСІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ АДВОКАТІВ В АСПЕКТІ ПРАВА НА СВОБОДУ ОБ'ЄДНАННЯ	262
Косюта Михайло Васильович УЧАСТЬ ПРОКУРОРА У РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ ЗГІДНО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ	265
Кісліцина Ірина Олександрівна ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ АДВОКАТАМИ ЕТИЧНИХ НОРМ ПРИ ВЕДЕННІ ОНЛАЙН-БЛОГІВ.....	267
Ковальчук Інна Сергіївна ПРАВОЗАХИСНА РОЛЬ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ У ВОЄННИЙ ЧАС	269
Кравченко Марина Олександрівна ПОРУШЕННЯ СУДДЕЮ СУДДІВСЬКОЇ ЕТИКИ ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ ПРИТЯГНЕННЯ ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	271
Кубаєнко Андрій Володимирович МОДЕЛІ ТА ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	273
Свида Олексій Георгійович ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ.....	275
Храпенко Олена Олегівна ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В АДВОКАТУРІ.....	277
Курганський Олександр Валерійович ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ПРОКУРАТУР В УКРАЇНІ В СУЧАСНИЙ ПЕРІОД	279
Нестерчук Лілія Петрівна ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	281
Зубрицький Олександр Олександрович ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕДУРИ ПРИТЯГНЕННЯ АДВОКАТА ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	283
Мозгальов Віктор Юрійович ТРАНСФОРМАЦІЯ КУЛЬТУРИ ПОВОДЖЕННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ ...	286
Полетило Павло Сергійович МОДЕЛЬ СПРАВЕДЛИВОГО ПРАВОСУДДЯ (ВИПАДОК, КОЛИ СВІДОК ОБВИНУВАЧЕННЯ ВІДСУТНІЙ В СУДОВОМУ ЗАСІДАННІ)	288
Хлистік Мирослава Андріївна ПРИМИРЕННЯ СТОРІН СПОРУ ШЛЯХОМ МЕДІАЦІЇ ПІД ЧАС СУДОВОГО ПРОЦЕСУ.....	291

Кубаєнко Андрій Володимирович
Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури,
кандидат юридичних наук, доцент

МОДЕЛІ ТА ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

В умовах динамічних змін суспільного та політичного життя, а також виникнення нових форм злочинності, оновлення та адаптація досудового розслідування до сучасних реалій стає не просто доцільною, а й нагальною потребою.

Організаційні процеси досудового розслідування, особливо у період воєнного стану, пов'язані з новими викликами та переосмисленням своєї ефективності та оперативності.

Політичні та соціальні зміни, викликані введенням воєнного стану в Україні, породжують нові виклики для забезпечення правопорядку. За таких обставин система досудового розслідування є ключовою для протидії злочинності та забезпечення законності.

Структурні та організаційні аспекти розслідування кримінальних проваджень переглядаються з метою підвищення ефективності та справедливості в умовах воєнного стану.

Зміна контексту веде до переоцінки стратегій та підходів у правозастосуванні. У цьому новому середовищі правоохоронні органи, зокрема органи Національної поліції України, мають пристосовуватися до складних викликів, пов'язаних із воєнними діями, та забезпечувати належний рівень безпеки та справедливості.

Гарантування правопорядку та захисту прав і свобод громадян вимагає ефективного розслідування кримінальних правопорушень, що стає головним пріоритетом.

Введення воєнного стану в Україні створює нагальну потребу у перегляді підходів до досудового розслідування. Це потребує не лише підвищення безпекових заходів, а також виявлення нових стратегій та методів у правозастосуванні.

Оптимізація організаційних процесів розслідування кримінальних правопорушень вимагає системного підходу.

Початковим етапом є аналіз поточної ситуації, оцінка наявних ресурсів та ідентифікація слабких сторін у розслідуванні. Стандартизація процесів, навчання персоналу, використання сучасних технологій, включаючи аналітичні інструменти, та покращення співпраці між правоохоронними органами та обмін інформацією є також важливими. Визначення ключових показників ефективності, активна участь громадськості та постійне вдосконалення підходів сприяють підтримці високої реактивності та адаптації до змін у кримінальному середовищі.

На думку Т. Лелюк, поняття організації розслідування включає як організаційні, так і тактичні аспекти вивчення кримінальних правопорушень, а також специфічні рівні організації цього процесу. Організація розслідування охоплює в собі комплекс заходів, що використовуються на різних стадіях кримінального провадження, включаючи планування, проведення та профілактичні заходи, враховуючи особливості кожного конкретного виду кримінальних правопорушень [1, с.197].

Організаційні процеси розслідування кримінальних правопорушень можна визначити як систему взаємопов'язаних дій та методів, спрямованих на систематичне та ефективне проведення розслідувань для виявлення, аналізу та використання доказів з метою запобігання та розкриття кримінальних правопорушень, організовану для координації роботи правоохоронних органів та забезпечення необхідних ресурсів та контролю [2, с.187].

Оптимізація організаційних процесів розслідування кримінальних правопорушень спрямована на комплексне поліпшення не лише якісних, але й кількісних показників у цій сфері. Відповідно до принципів, зазначених в Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України, «стратегічні напрями оптимізації включають у себе не лише

технічні аспекти, а й покращення організаційної роботи, впровадження передового досвіду, високого рівня процесуального контролю, а також розроблення та вдосконалення тактики і методики досудового розслідування» [3].

Зміни у процесі досудового розслідування кримінальних правопорушень в сучасних умовах вимагають систематичного впровадження передових підходів та технологій. Цей процес не обмежується лише технічними аспектами, він також передбачає покращення організаційної культури та управлінських практик. Важливим елементом є підвищення кваліфікації слідчих та їхнє ознайомлення з новітніми тенденціями у сфері кримінального розслідування.

Покращення процесів досудового розслідування залежить від різноманітних факторів, серед яких важливе значення мають законодавчі ініціативи, фінансування правоохоронної сфери, науково-технічні досягнення та підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів, зокрема тих, що здійснюють досудове розслідування. Для досягнення максимальної ефективності необхідне покращення інформаційно-довідкового, методичного та матеріально-технічного забезпечення.

Перехід до більш сучасних методів управління правоохоронними органами, спрямований на підвищення їх продуктивності, є важливим етапом у процесі оптимізації.

Це включає у себе удосконалення організації управлінської діяльності, модернізацію інформаційно-аналітичної роботи, раціоналізацію процесів ухвалення управлінських рішень, а також вдосконалення системи контролю та обліку результатів діяльності.

Впровадження цифрових технологій є одним із напрямків модернізації організаційних процесів у розслідуванні кримінальних правопорушень. Розвиток і широке використання інформаційних технологій в суспільстві призводять до значних змін, які потребують ефективної реакції з боку правоохоронної системи.

Виникнення нових видів злочинності, зокрема в онлайн-середовищі, потребує від держави розробки нових стратегій для організації діяльності правоохоронних органів. Цифрові технології можуть підвищити ефективність, швидкість і об'єктивність роботи, забезпечити безпеку даних та допомогти у зборі та аналізі доказів. Цільове спрямування діяльності правоохоронних органів на досягнення спільних цілей та координація їхньої роботи є необхідним для успішної реалізації стратегічних завдань. Підтримка цифрової трансформації правоохоронних органів вже знаходиться в центрі уваги владних структур та передбачає впровадження інноваційних технологій, поліпшення обміну даними та створення єдиної системи управління розслідуванням кримінальних проваджень.

Ці заходи спрямовані на удосконалення процесів розслідування за допомогою передових технологій та поліпшення комунікації між учасниками розслідувань.

У сучасних умовах удосконалення процесів досудового розслідування набуває критичного значення. Під час перебування в умовах воєнного стану важливо, щоб правоохоронні органи працювали ефективно та оперативно з метою забезпечення правопорядку і безпеки громадян. Проте, досягнення цих цілей потребує пристосування процесів розслідування до нових умов. У цьому контексті розвиток досудового розслідування за допомогою різних моделей та стратегій стає ключовим напрямком.

Цифрова модель, яка базується на цифровізації процесів та використанні аналітики для обробки великих обсягів даних, сприяє швидкому доступу до інформації та покращує об'єктивність розслідувань. Інтегрована модель спрямована на поліпшення координації між різними правоохоронними органами, тоді як партнерська модель передбачає співпрацю з громадськістю та експертами для забезпечення більш широкого взаєморозуміння та довіри.

Інноваційна модель, включаючи впровадження передових технологій та експериментальних проєктів, дозволяє вдосконалити процеси розслідувань та адаптувати їх до сучасних умов. Об'єднання різних моделей у комплексний підхід може забезпечити більшу ефективність в проведенні розслідувань.

Щоб досягти успіху в цьому напрямку, необхідні регулярні оновлення програмного забезпечення та обладнання, законодавчі зміни для стимулювання впровадження новітніх технологій, а також активна співпраця з громадськістю. Застосування цих підходів може сприяти підвищенню довіри громадськості до правоохоронних органів та забезпечити більш справедливий та ефективний судовий процес.

Список використаних джерел

1. Лелюк Т. Актуальні питання тлумачення змісту поняття «організації розслідування кримінальних правопорушень». *Věda a perspektivy*. 2022. № 12 (19). С. 187–200.
2. Кубаєнко А. В. Оптимізація організаційних процесів досудового розслідування: необхідність структурних змін. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія : Юридичні науки. 2023. Т. 34 (73), № 2. С. 186–190.
3. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України : наказ Мва внутр. справ від 06.07.2017 р. № 570. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17>

Ключові слова: досудове розслідування; процесуальне керівництво; слідчий; прокурор; ефективність досудового розслідування; правоохоронні органи; поліцейська діяльність; оцінка ефективності; воєнний стан.

Keywords: pre-trial investigation; procedural guidance; investigator; prosecutor; effectiveness of pre-trial investigation; law enforcement agencies; police activity; assessment of effectiveness; state of emergency.

Свида Олексій Георгійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури, кандидат
юридичних наук, доцент, адвокат*

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ

Вітчизняна система судоустрою, як показує історичний досвід, із самого моменту проголошення незалежності України знаходиться в стані перманентного реформування. Безумовно, що метою цих змін є визнання та реалізація таких фундаментальних цінностей демократії, як поділ влади, втілення на практиці верховенства права, зокрема, пріоритет природних прав і свобод людини перед іншими соціальними цінностями тощо. Одним з етапів розбудови української системи судоустрою стало прийняття 2 червня 2016 року Закону України «Про судоустрій і статус суддів», відповідно до положень якого, окрім іншого, було реалізовано низку змін у судоустрої, зокрема, ліквідовано існуючі на той момент вищі спеціалізовані судів як суди касаційної інстанції, сформовано Верховний Суд замість Верховного суду України.

Одним з аспектів судової реформи стала окремих положень судоустрійного законодавства щодо правової природи Пленуму Верховного Суду, які на перший погляд не є принциповими, проте при ретельному аналізі становлять значний теоретичний та практичний інтерес.

Необхідно зазначити, що до кінця не дослідженою є сама природа Пленуму Верховного Суду, у зв'язку із чим варто звернутися до низки законодавчих актів, які вже хоч втратили силу, проте дають можливість прослідкувати певні тенденції розвитку законодавства. Зокрема, Закон про судоустрій 1981 (з наступними змінами) взагалі не містив жодного визначення щодо правової природи та сутності Пленуму ВС. Згодом, у статті 55 Закону України «Про судоустрій» від 7 лютого 2002 року вперше було визначено, що Пленум ВСУ «є колегіальним органом» (частина 1).

Так само, вперше з судоустрійному законодавстві 2002 року з'явилося повноваження Пленуму ВС, яке для нас в межах цього короткого дослідження становить найбільший інтерес: